

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Педагогічний факультет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Приймальної комісії
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Протокол № 8
від « 28 » 03 2016 р.

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Вченою радою
педагогічного факультету

Протокол № 7
від « 25 » лютого 2016 р.

Голова Приймальної комісії

_____ Омельченко С.О.

М.П.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступників на 2-ий курс

для вступників на денну (заочну) форму навчання
ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра
за спеціальністю **6.030103 Практична психологія**

на базі раніше здобутого ступеня вищої освіти бакалавра
за іншим напрямом підготовки (спеціальністю)

Укладачі програми:

Е.А. Панасенко – доктор педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри практичної психології

Н.В. Дметерко – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кожне суспільство формує соціальне замовлення щодо підготовки фахівців, які відповідають вимогам не лише сьогодення, але й орієнтовані на перспективу. Нині в Україні вирішується проблема гуманізації освіти, тому що для демократичного суспільства потрібні, насамперед, інтелігенти, а не лише «вузькі» висококваліфіковані спеціалісти, які вирізняються лише фаховою підготовкою.

Практичний психолог в закладах освіти – фахівець нового типу, який сприяє реформуванню освітніх послуг, створює оптимальні умови для становлення всебічно-розвиненої, духовно багатой особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно орієнтуватися у зростаючому інформаційному потоці, вміло формувати громадянську позицію; створювати систему безперервної освіти.

Програма фахового вступного випробування розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 6.030103 «Практична психологія».

Мета вступного іспиту – відбір абітурієнтів для навчання на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» зі спеціальності 6.030103 «Практична психологія».

До програми вступного випробування включено начальну дисципліну «Дитяча психологія». Програма фахового вступного випробування складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 6.030103 «Практична психологія» та навчальної програми навчальної дисципліни «Дитяча психологія».

На основі змісту програми з цієї дисципліни визначено орієнтовні питання вступних випробувань. Завданням фахового випробування є визначення:

- рівня знання основних теоретичних знань з дитячої психології;
- глибини засвоєння матеріалу;
- вміння логічно мислити;

- вміння використовувати набуті знання для аналізу соціально-психологічних явищ і процесів при розв'язуванні конкретних практичних задач.

Програма передбачає визначення рівня засвоєння фактичних знань, сформованості умінь та навичок з фундаментальних положень дитячої психології й побудована із урахуванням основних розділів та тем фахової дисципліни «Дитяча психологія».

Зміст питань з дитячої психології визначає рівень знань здобувачів вищої освіти з теоретичних основ навчальної дисципліни; особливостей психічного розвитку дитини протягом дошкільного дитинства, підліткового віку та ранньої юності; значення та роль провідної діяльності в психічному розвитку особистості, головні новоутворення та соціальну ситуацію розвитку на кожному етапі розвитку дитини.

Комплексний характер білету (теоретичне питання та практичне завдання) дасть можливість виявити психолого-педагогічну позицію вступника, бачення та розуміння актуальних проблем дитячої психології, а також рівень теоретичної та практичної підготовленості. Відповіді абітурієнтів допоможуть спрогнозувати результативність подальшого навчання студентів за ступенем вищої освіти «бакалавр».

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у формі співбесіди з **дитячої психології** за білетами, затвердженими кафедрою практичної психології.

СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК БІЛЕТУ

Білет має наступну структуру:

- теоретичне питання з навчальної дисципліни «Дитяча психологія»;
- практичне завдання з навчальної дисципліни «Дитяча психологія»»

Зразок білету

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

БІЛЕТ № 1

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

На факультет	Педагогічний	(назва факультету)
для здобуття ОКР	Бакалавр	(бакалавра / спеціаліста / магістра)
за спеціальністю	6.030103 Практична психологія	(шифр та назва напрямку підготовки/спеціальності)
Форма навчання	Денна / Заочна	(Денна (та/або заочна))

- 1** Зміст 1-го теоретичного питання з навчальної дисципліни 50 балів
«Дитяча психологія»
- 2** Зміст 2-го практичного завдання з навчальної дисципліни 50 балів
«Дитяча психологія»

Разом 100

Критерії оцінювання рівня готовності вступників до навчання на педагогічному факультеті ДВНЗ ДДПУ

Рівень досягнень	Оцінка	Загальні критерії оцінювання
Високий	Відмінно 90-100 А	Вступник глибоко і всебічно знає зміст питань курсу, наукові першоджерела; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем вищого навчального закладу, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішувати проблемні психологічні задачі; застосовує теоретичні знання для аналізу психологічних явищ.
Добрий	добре 75-89 ВС	Вступник твердо знає навчальний матеріал; оволодіє досконало практичними навичками та правильно виконує практичні завдання; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу, які сам виправляє. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
Задовільний	задовільно 60-74 ДЕ	Вступник в основному знає зміст питання, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати психологічні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики.
Незадовільний	незадовільно 0-59 ФХ	Вступник не розкрив питання; не володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування психологічних явищ і ситуацій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. Характеристика «Дитячої психології» як науки. Предмет і задачі «Дитячої психології».
2. Передумови та умови психічного розвитку дитини. Їх характеристика
3. Основні закономірності психічного розвитку дитини.
4. Провідний тип діяльності як критерій виокремлення вікових періодів психічного розвитку дитини в теорії Д.Б. Ельконіна.
5. Головні новоутворення в психічному розвитку дитини раннього віку.
6. Предметно-маніпулятивна діяльність як провідна діяльність в ранньому дитинстві.
7. Особливості розумового розвитку дитини раннього віку. Розвиток сприймання, наочно-образного мислення, мови дитини раннього віку.
8. Характеристика сюжетно-рольової гри як провідної діяльності дитини дошкільного віку. Зміни сюжетно-рольової гри протягом дошкільного віку.
9. Особливості зображувальної діяльності дитини в дошкільному віці.
Етапи розвитку дитячого малюнка
10. Навчальна діяльність. Елементи навчальної діяльності в дошкільному віці
11. Розвиток особистості дошкільника: самосвідомість, самооцінка, мотиваційна сфера.
12. Емоційний розвиток в дошкільному віці. Вищі почуття дошкільника, їх характеристика.
13. Особливості розвитку волі у дошкільному віці.
14. Розвиток мислення у дошкільному віці. Характеристика видів мислення дошкільника.
15. Розвиток форм і функцій мови в дошкільному віці.
16. Відтворююча та творча уява дошкільника. Її характеристика.
Особливості образів уяви дошкільника.
17. Загальна характеристика уяви дитини дошкільного віку. Функції уяви.
18. Розвиток сприймання у дошкільному віці. Поняття про перцептивні дії.
19. Особливості уваги дитини дошкільного віку. Розвиток властивостей уваги.
20. Особливості пам'яті дошкільника. Умови розвитку довільного запам'ятовування.
21. Поняття про психологічну готовність до навчання у школі. Її основні компоненти: інтелектуальна, мотиваційна, особистісна, емоційно-вольова.
22. Розвиток особистісної сфери молодшого школяра. Вплив шкільного навчання на формування самооцінки і Я-концепції молодшого школяра.
23. Розвиток пізнавальних процесів дитини молодшого шкільного віку.

24. Особливості афективно-емоційної сфери дитини у підлітковому віці. Соціальні емоції підлітка, їх характеристика.

25. Розвиток особистості підлітка: розвиток «Я концепції» та самооцінки. Характеристика мотиваційної сфери в підлітковому віці.

26. Особливості спілкування в підлітковому віці. Функції спілкування в підлітковому та юнацькому віці.

27. Вдосконалення пізнавальних процесів в юнацькому віці. Формування індивідуального стилю розумової діяльності.

28. Поняття про девіантну поведінку. Мотиви асоціальної поведінки.

29. Розвиток пізнавальних процесів дитини середнього шкільного віку.

30. Розвиток особистісної сфери юнака: формування світогляду, життєвих планів; професійне самовизначення.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 **ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Психологічні задачі

1. Телевізор є важливим засобом інформації та розваг для людей будь-якого віку. Чи можуть бути обмеження в перегляді телепередач для дошкільників? Чи може вихователь порадити батькам із приводу використання телепередач при підготовки дитини до школи?

2. В сучасний час персональний комп'ютер все більше і більше входить у наше життя. Діти із задоволенням грають у комп'ютерні ігри. Якою повинна бути тривалість роботи дітей на ПК? Поясніть чому?

3. Мама Колі (6 років) просила поради, що їй робити, щоб сформувати позитивне відношення сина до школи. Сформулюйте основні рекомендації для батьків із даної проблеми.

4. Батьки часто скаржаться на те, що діти просять купити їм іграшку, яку потім швидко розбирають, ламають. Коли їх сварять, діти, виправдовуючись, говорять, що бажали подивитись з чого вона зроблена. Укажіть можливі причини такої поведінки. Назвіть основний мотив поведінки дітей.

5. Підготовка дитини до школи включає засвоєння знань в системі. Як діяти батькам з формування системи знань у своїх дітей?

6. В середній групі дитячого садка Вадик часто ображав інших дітей та віднімав у них іграшки, цукерки. Дітям це не подобалось, і вони припинили з ним ігри. Вадик увесь день ходив від одних дітей к іншим, але ніхто з ним не грав. Тоді він не витримав і сказав, що більше не буде так робити. Який мотив був основним в поведінці Вадика?

7. Існує думка, що уява у дошкільника розвинена краще, ніж у дорослого. Чи вірно це ствердження? Дайте психологічний аналіз уяви дошкільника.

8. Вихователь попросив хлопчиків поставити машини на місце. Однак вони не виконали прохання. Тоді педагог запропонував таку ситуацію: «Ви – шофери. А кожен шофер ставить свою машину в гараж». Хлопчики швидко поставили свої машини на місце. Якими мотивами в поведінці дітей керувався

вихователь в своїх діях?

9. Помічено, що в дитячих будинках, не дивлячись на досить хороший догляд, діти перших років життя погано додають у вазі, пізно починають ходити, багато хворіють і різко відстають у загальному психічному розвитку. Як називається це явище? Вкажіть причини його виникнення. Чи можливо воно в умовах сімейного виховання?

10. Мама запропонувала дочці Ніні (4 роки 5 місяців) вирішити задачу: «Летіли чотири птахи, сіли на дерев'я. На кожне дерево сів один птах. Скільки було дерев?». Ніна задачу не вирішила. Тоді мама вирізала з паперу птахів і дерева і знов запропонувала дочці вирішити задачу. Дівчинка вирішила вірно. Яку закономірність дитячого мислення відображує цей приклад? Як розвивається мислення дітей дошкільного віку?

11. Деякі батьки вважають, що вмінню вчиться дитина оволодіє у школі, а в дитячому садку про це говорити ще рано. Чи мають рацію ці батьки? Чи буде їх дитина добре засвоювати шкільну програму?

12. При розподілі ролей в присутності однолітків спостерігається наступне: частина дітей запропонує головну роль другому; частина дітей заявляє своє право на головну роль. Дайте психологічне пояснення цьому спостереженню.

13. Коля (2 роки і 8 міс.) проявляє свій характер. Батькам це не подобається. Що повинні розпочати батьки, щоб правильно діяти? Дайте пораду.

14. Спілкування дитини з близькими емоційно укріплює його. Спілкування з однолітками – закладає соціальні навички. Чи необхідно дитину учити бути одному? Поясніть.

15. Які з приведений нижче дій називають «співвідносними», а які «орудійними»? Дії дітей: нанизування кілець пірамідки; закривання коробки кришкою; маніпулювання молотком; складання матрьошки; дія ложкою. Додайте самостійно по 4-5 «співвідносних» та «орудійних» дій.

16. Педагоги вважають, що у дітей раннього віку не повинно бути великої кількості іграшок. Як організувати предметну діяльність дітей при невеликій кількості іграшок?

17. Максиму (1 рік 3 міс.) ще важко даються слова і він часто вдається до жестів. Мати, зрозумівши, що він хоче, тут же виконує його бажання. Чи впливає швидке задоволення потреб дитини на розвиток її мовлення?

18. Михайло (2 роки 5 міс.) у своїй родині чує багато казок, оповідань, розмов на різні теми. Мама вважає, що це необхідно для його психічного розвитку.

Микола (2 роки 5 міс.) у своїй родині, навпаки, мало чує, але багато бачить. Мама йому постійно купує книжки з картинками. Разом вони розглядають їх, милуючись гарними малюнками. Що не враховують мами Михайла і Миколи?

19. Михайло (2 роки 2 міс.), побачивши, що мама одягає пальто, запитав: «Мама, ти куди?» – «Гуляти», – відповіла мама. «А ми мене візьмемо з собою?» – Запитав малюк. Через кілька днів Михайло підійшов до мами і сказав:

«Михайлик хоче їсти!» Чому дитина назвала себе в третій особі? Як формується у дитини самосвідомість?

20. У деяких сім'ях під час неспання дітей саджають на диван і обкладають подушками. Як можна організувати неспання дітей в домашніх умовах?

21. Мати Наташі (4 місяця) весь час, і на прогулянці, і вдома, говорить, наспівує пісні. Сусідка каже їй: «Чого ти з нею розмовляєш? Вона все одно нічого не розуміє!» Чи правильно поступає мати Наташі? Який вплив оказує мова дорослого на розвиток психіки дитини?

22. Що таке перші умовні рефлекси? З чим вони пов'язані? Які дії матері будуть сприяти виникненню шкідливих звичок у дитини?

23. Коли тато підійшов до доньки Олі (11 міс.) в незнайомому кашкеті, дівчинка раптом гірко заплакала. Чому це сталося?

24. Одного разу мама виявила у Вови (5 років), який прийшов з дошкільного закладу, нову коробку олівців, яку вона йому не купувала. Коли мама запитала – звідки у нього олівці, він зізнався, що взяв їх із шафи іншої дитини. Якою має бути поведінка мами?

25. Проаналізуйте наступні судження з точки зору розвитку особистості дитини: «Дівчинка тому «стає мамою», тому що в неї в руках лялька». «Дівчинка тому бере ляльку, тому що вона хоче бути «як мама». Яке з цих суджень є правильним? В чому принципова різниця в розвитку дитини в умовах гри?

26. Поясніть чому дитячі малюнки служать для багатьох дослідників цінним матеріалом для виводу про різні сторони психічного розвитку дитини.

27. Перед початком гри, за умовою якої треба було розбитися на пари, вихователь поставив Ніну в пару з новою дівчинкою Анею і шепнув їй, що Аня боїться і треба їй допомогти, так як вона погано знає гру. Ніна встала в пару з Анею і стала старанно виконувати правила гри, показуючи новенькій необхідні рухи. Вихователь похвалив Ніну. На другий день в іграх Аня намагалася виконати ігрові дії так само добре, як Ніна. Які якості особистості виховуються у дітей в даній ситуації? Проаналізуйте дії вихователя.

28. Вихователь щовечора спостерігає за тим, як зустрічає та чи та дитина маму чи бабусю, що прийшли за нею, як дитина залишає групу дошкільного закладу. На які симптоми поведінки дітей, реакції повинен звернути увагу вихователь? Чим корисні ці спостереження?

29. Відомо, що в розвитку дитини велику роль відіграє приклад батьків, яким діти наслідують. Чому іноді у працьовитих батьків виростають ледачі і пасивні діти? Назвіть можливі причини.

30. Мама Миколи (4 роки): «Як мені важко зі своїм сином. Мені здається, що він допитливий не в міру. Він вже читає, рахує, пише. Якщо ми йому щось не відповідаємо, він просить, де це можна прочитати? А йому тільки 4 роки. Можливо, це ненормально. Що мені з ним робити?» Ранній розвиток – що це? Як виховувати таку дитину?

Список рекомендованой литературы з навчальної дисципліни «Дитяча психологія»

1. Аверин В.А. Психология детей и подростков [Текст] : Учеб. пособие / В.А. Аверин. – [2-е изд. пераб]. : СПб. : издательство Михайлова В.А., 1998. – 379 с.
2. Безруких М.М. Ребёнок идёт в школу [Текст] : Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / М.М. Безруких, С.П. Ефимова. - [4-е изд., перераб.] – М. : Издательский центр «Академия», 2000 г. – 248 с.
3. Большой психологический словарь [Текст] / [сост. и общ. ред. Б.Мещеряков, В. Зинченко]. – СПб. : прайм – ЕВРОЗНАК, 2003. - 672 с.
4. Волков Б.С. Детская психология: Логические схемы [Текст] / Б.С. Волков, Н.В. Волкова. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 256 с.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. [Текст] /Т.В. Дуткевич – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
6. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе [Текст] / Н.И. Гуткина. – [4-е изд., перераб. и дополн.] – СПб. : Питер, 2007. – 208 с. : [ил.] – (Серия «Учебное пособие»).
7. Загальна психологія: Навч. посібник. [Текст] / [О. Скрипченко, Л.Долинська, З. Огороднійчук та ін.] – К. : «А.П.Н.», 1999. – 463 с.
8. Коломинский Я.Л., Панько Е.А. Детская психология. [Текст] / Я.Л.Коломинский, Е.А. Панько – Мн. : Университетское, 1988. – 350 с.
9. Кон И.С. Психология ранней юности: Книга для учителя. [Текст] / И.С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 255 с.: [ил.] – (Психол. Наука – школе).
10. Люблинская А.А. Детская психология [Текст] / А.А. Люблинская. – М. : Просвещение, 1971. – 415 с.
11. Марцинковская Т.Д. История детской психологии [Текст]: Учебник для студ. пед. вузов / Т.Д. Марцинковская. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 272 с.
12. Мухина В.С. Детская психология [Текст] / В.С. Мухина. – М. : ООО Апрель Пресс, ЗАО Издательство ЭКСМО-Пресс, 1999. – 352 с.
13. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество [Текст]: Учеб.для студ.вузов. / В.С. Мухина. - [5-е изд., стереотип.] - М. : Изд.центр «Академия», 2000 г.
14. Немов Р.С. Психология: [Текст] Учеб. для студентов высших пед. учеб. заведений: В 3 кн. / Р.С. Немов. – М. : Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001г.
15. Приходько Ю.О. Дитяча психологія: Нариси становлення та розвитку. [Текст] / Ю.О. Приходько – К. : Міленіум, 2003. – 192 с.
16. Психология человека от рождения до смерти: Полный курс психологии развития [Текст] / [Под общ. ред. А.А. Реана]. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 640 С. (Проект «Психологическая энциклопедия»).
17. Урунтаева Г.А. Дошкольная психология [Текст]: Учебное пособие для учащихся средних педагогических учебных заведений / Г.А. Урунтаева. – М : Академия, 1996. – 336 с.

18. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс [Текст] : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. / О.А. Шаграева. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 368 с.